

HOT ISSUE

ตุลาคม 2563

ขยะพลาสติกจากบริการเดลิเวอรี่ ผลกระทบจาก COVID-19

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ตาวนโหลตเอกสารใต้ที่
<http://www.parliament.go.th/library>

ขยะพลาสติกจากบริการเดลิเวอรี่ ผลกระทบจาก COVID-19

ณิชา บุณสิงห์

วิทยาการเชี่ยวชาญ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

ในช่วงสถานการณ์ที่ผ่านมาได้มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) รัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วประเทศเพื่อควบคุมโรคระบาด ซึ่งมีข้อกำหนดต่าง ๆ อาทิ การปิดสถานที่ที่มีความเสี่ยง ห้ามเดินทางข้ามจังหวัด และการประกาศเคอร์ฟิว รวมถึงขอความร่วมมือประชาชนจำกัดการเดินทางและทำงานอยู่ที่บ้าน (Work From Home) ส่งผลให้มีการใช้บริการสั่งสินค้าออนไลน์และบริการส่งอาหารเดลิเวอรี่ (Food delivery) มากขึ้น และทำให้ประชาชนเกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเป็นรูปแบบ New Normal เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคและลดผลกระทบด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ ส่งผลให้เกิดขยะพลาสติกจากการใช้บริการสั่งอาหารในรูปแบบเดลิเวอรี่มากขึ้น ซึ่งจะมีบรรจุภัณฑ์หีบห่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 5 ชิ้นต่อการสั่งอาหารแต่ละครั้ง เช่น ถุงพลาสติก กล่องพลาสติกใส่อาหาร ถุง/ซองพลาสติกแยกชนิดอาหาร ซองเครื่องปรุงรส แก้ว/ฝาพลาสติกเครื่องดื่ม ตะเกียบ ช้อน และส้อมพลาสติก ซองพลาสติกใส่ตะเกียบหรือช้อนส้อมพลาสติก เป็นต้น (การจัดการขยะ “จากอาหารเดลิเวอรี่”, ม.ป.ป.)

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายงานว่า ช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้ปริมาณขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากบริการรับส่งอาหารเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 15 จากวันละ 5,500 ตันต่อวัน เป็น 6,300 ตันต่อวัน เนื่องจากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของประชาชน (โควิด 19 : สถานการณ์ขยะในกรุงเทพฯ เป็นอย่างไรในช่วงล็อกดาวน์, 2563) นอกจากนี้ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย รายงานว่า ในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 พบว่า กรุงเทพฯ และเมืองท่องเที่ยวอื่น ๆ มีปริมาณขยะรวมลดลง โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพฯ ลดลงจากปกติ 10,560 ตันต่อวัน เป็น 9,370 ตันต่อวัน หรือลดลงร้อยละ 11 จังหวัดภูเก็ต ลดลงจาก 970 ตันต่อวัน เป็น 840 ตันต่อวัน ลดลงร้อยละ 13 จังหวัดนครราชสีมา ลดลงจาก 240 ตันต่อวัน เป็น 195 ตันต่อวัน ลดลงร้อยละ 19 เมืองพัทยา จาก 850 ตันต่อวัน เป็น 380 ตันต่อวัน ลดลงร้อยละ 55 แต่พบว่า สัดส่วนขยะพลาสติกกลับเพิ่มขึ้นในเกือบทุกเมือง เนื่องจากการใช้บริการสั่งอาหารรูปแบบเดลิเวอรี่เพิ่มขึ้น เช่น ในเขตกรุงเทพฯ มีปริมาณขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 60 และในเขตเทศบาลนครนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีปริมาณขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 30 เป็นต้น (ขยะพลาสติกพุ่ง 60% ช่วงโควิด-19, 2563)

ขยะพลาสติกเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมในระดับโลก เนื่องจากขยะพลาสติกก่อให้เกิดมลภาวะแพร่กระจายของสารพิษที่อยู่ในพลาสติกไปในอากาศปนเปื้อนในแหล่งน้ำ ดิน และอาหาร สร้างผลกระทบต่อมนุษย์ สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ และก่อให้เกิดปัญหามลภาวะโลกร้อน นอกจากนี้ พบว่า ขยะพลาสติกมากกว่าครึ่งถูกกำจัดด้วยกระบวนการที่ยังไม่ถูกวิธี เช่น การเผาโดยไม่มีการควบคุมอย่างเป็นระบบทำให้สารพิษที่อยู่ในพลาสติกกระจายในอากาศและปนเปื้อนในแหล่งน้ำ ดิน และอาหาร ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับสารพิษจากการสูดดม ดื่มน้ำ และรับประทานอาหารที่มีสารปนเปื้อน โดยเฉพาะการเผาพลาสติกประเภทพีวีซีจะทำให้เกิดสารไดออกซินส่งผลต่อระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เช่น

ก่อให้เกิดสารก่อมะเร็ง และรบกวนการทำงานของระบบฮอร์โมน หากมีการสะสมจำนวนมากในร่างกายของสตรีมีครรภ์อาจส่งผลกระทบต่อลูกในครรภ์ รวมถึงเพิ่มความเสี่ยงของการเป็นโรคหัวใจ ระบบทางเดินหายใจ หอบหืด เกิดอาการผื่นคัน คลื่นไส้ ปวดหัว หรืออาจทำลายระบบประสาท ตับ ไต และระบบสืบพันธุ์ได้ เป็นต้น แต่ถ้านำไปกองทิ้งกลางแจ้ง เมื่อเวลาผ่านไปถุงพลาสติกที่ถูกแสงแดดจะทำให้พลาสติกแตกออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ และไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ทำให้สารเคมีที่เป็นสารพิษในเศษพลาสติกเหล่านั้นจะแทรกซึมลงไปในพื้นที่ดินและแหล่งน้ำ และหากขยะพลาสติกถูกทิ้งในทะเลจะทำให้สัตว์ทะเลหลากหลายชนิดกินพลาสติกเข้าไปและเสียชีวิต ส่วนขยะพลาสติกนำไปฝังกลบจะใช้ระยะเวลาในการย่อยสลายนาน ประมาณ 450 ปี สิ่งสำคัญ คือ รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณจำนวนมากในแต่ละปีในการจัดการขยะพลาสติก (“ภัยอันตรายจากขยะพลาสติก,” ม.ป.ป.)

จากการสำรวจข้อมูลทั่วโลกเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาขยะพลาสติก พบว่า มีการใช้ถุงพลาสติกถึง 5 แสนล้าน ถึง 1 ล้านล้านใบต่อปี หรือเฉลี่ยทุก 1 นาที จะมีการใช้ถุงพลาสติกอย่างน้อย 1 ล้านใบ และสถานการณ์ในประเทศไทยมีอัตราการทิ้งขยะลงสู่ทะเลมากที่สุดอันดับต้น ๆ ของโลก และจากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า คนไทยใช้ถุงพลาสติกมากถึง 45,000 ล้านใบต่อปี หรือเฉลี่ยคนละ 8 ใบต่อวัน โดยรายงานสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2561 พบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีจำนวน 27.8 ล้านตัน ซึ่งเป็นพลาสติกในขยะชุมชน ประมาณ 2 ล้านตัน นำเข้าสู่ระบบรีไซเคิลประมาณ 500,000 ตัน ส่วนใหญ่เป็นขวดพลาสติก และมีขยะพลาสติกส่วนที่เหลือ 1.5 ล้านตัน แบ่งออกเป็นถุงพลาสติกประมาณ 1.2 ล้านตัน ส่วนที่เหลือเป็นแก้ว กลอง ถาด ขวด และฝาจุก อย่างไรก็ตาม ด้วยปัญหาปริมาณขยะพลาสติก ประเทศไทยมีนโยบายและทิศทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดการจัดการขยะพลาสติกของประเทศไทยร่วมกับหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา (การจัดการขยะ “จากอาหารเดลิเวอรี่”, ม.ป.ป.) และใน พ.ศ. 2562 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 28.71 ล้านตัน (เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2561 ร้อยละ 3) เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรแฝงจากแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงาน พฤติกรรมการบริโภคของประชาชนที่นิยมความสะดวกสบายมากขึ้น โดยเฉพาะการส่งสินค้าจากบริการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ และบริการสั่งอาหาร ทำให้เกิดขยะพลาสติกเป็นจำนวนมาก และการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวที่เกิดจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ผ่านมา (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ, 2562, น. 13) ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้รายงานไว้ว่า ในช่วง พ.ศ. 2562 มีการสั่งซื้ออาหารผ่านฟู้ดเดลิเวอรี่ 20 ล้านรายการ ซึ่งก่อให้เกิดขยะโดยเฉพาะขยะพลาสติกสูงถึง 140 ล้านชิ้น มีการประมาณการจากข้อมูลที่ระบุว่า การสั่งซื้ออาหารผ่านฟู้ดเดลิเวอรี่แต่ละครั้งสร้างขยะ 7 ชิ้น ได้แก่ กลองอาหาร ถุงใส่น้ำจิ้ม ซ้อนพลาสติก ส้อมพลาสติก ถุงใส่ช้อนส้อม ถุงน้ำซุ๊ป และถุงพลาสติกหิ้วสำหรับใส่อาหารทั้งหมด ในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 มีการคาดว่าปริมาณขยะเดลิเวอรี่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และคาดการณ์ว่าขยะพลาสติกจากฟู้ดเดลิเวอรี่มีปริมาณสูงถึง 280 ล้านชิ้น (ขยะพลาสติกจากฟู้ดเดลิเวอรี่: อิมพอร์ตอย่างไร โดยไม่กระทบสิ่งแวดล้อมในช่วงล็อกดาวน์โควิด-19, 2563)

ความเห็นของนักวิชาการ

1. ผศ.วิชา ฉิมพลี คณบดีคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต กล่าวว่า จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้ผู้บริโภคนิยมสั่งอาหารเดลิเวอรี่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณขยะพลาสติกสูงขึ้นถึงสองเท่าจากสถานการณ์ปกติ แนวทางหนึ่งในการลดปริมาณขยะที่เพิ่มจำนวนขึ้นคือ 4R คือ Reduce, Replace, Reuse และ Recycle ผู้บริโภคสามารถ Reduce หรือ “ลด” ปริมาณขยะได้ โดยการปฏิเสธที่จะรับช้อนส้อม หรือหลอดพลาสติก หรือเครื่องปรุงจากผู้ขาย การ Replace หรือ “เลือกแทนที่” โดยเลือกสั่งและอุดหนุนอาหารจากผู้ประกอบการอาหารเดลิเวอรี่ที่ใช้ภาชนะที่รักษาสิ่งแวดล้อมแบบ eco-packaging การ Reuse หรือ “นำกลับมาใช้ซ้ำ” โดยเลือกสั่งและอุดหนุนอาหารแบบผูกปิ่นโตหรือใช้ภาชนะที่สามารถใช้ซ้ำได้ และการ Recycle หรือ “คัดแยก” ขยะที่ยังมีประโยชน์หรือสามารถนำไป Recycle ได้เป็นการจัดการขยะแบบหมุนเวียน การคัดแยกขยะให้ถูกประเภท และทิ้งในสถานที่ที่จัดเตรียมไว้ ทำให้เกิดเป็นระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้จริง ได้แก่ การนำขยะไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ใหม่ หรือนำไปเป็นพลังงานทดแทนเป็นการลดปริมาณ การกำจัดขยะที่ต้องใช้ระยะเวลาในการฝังกลบ และเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. นางสาวสิรินดา ศักดิ์ศรี เจ้าหน้าที่แผนกประกันคุณภาพอาหาร สวนดุสิตโฮมเบเกอร์ กล่าวว่า การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 เนื่องจากมีการประกาศใช้มาตรการต่าง ๆ มีการจำกัดการเดินทางของประชาชน รวมถึงการทำงานอยู่ที่บ้าน (Work From Home) ทำให้ประชาชนหันมาใช้บริการออนไลน์และเดลิเวอรี่จากผู้ให้บริการต่าง ๆ เช่น Lineman, Grab Food, Food panda และ Get เป็นต้น โดยลูกค้าสามารถเลือกบริการและราคาตามความพึงพอใจได้ สามารถเข้าถึงร้านอาหารใหม่ ๆ และยังเพิ่มช่องทางการค้าให้กับธุรกิจอาหารอีกด้วย ทั้งนี้ การใช้บริการเดลิเวอรี่เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน แต่สิ่งที่ได้มานอกจากอาหารหรือสินค้า คือ ขยะจำนวนมาก ได้แก่ ถุงพลาสติก ภาชนะบรรจุอาหาร ตะเกียบไม้หรือพลาสติก ช้อนและส้อมพลาสติก ทั้งนี้ ในฐานะที่เป็นทั้งผู้ให้บริการและผู้บริโภคสามารถเลือกกำจัดปัญหาขยะเหล่านี้ได้ โดยการลดขยะพลาสติกที่เป็นช้อนส้อมหรือหลอดพลาสติก กรณีที่หลีกเลี่ยงการใช้ไม่ได้สามารถช่วยได้โดยการคัดแยกบรรจุภัณฑ์ก่อนนำไปทิ้ง จึงเป็นทางเลือกที่ดีในการจัดการกับขยะพลาสติกชนิดที่ไม่สามารถไปรีไซเคิลต่อได้

3. นางสาวพรธิตา เทพประสิทธิ์ ผู้อำนวยการศูนย์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยสวนดุสิต กล่าวว่า ผู้ประกอบการธุรกิจควรเพิ่มทางเลือกในการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน โดยให้ผู้สั่งอาหารสามารถระบุว่าจะรับหรือไม่รับช้อน ส้อม หลอดพลาสติก หรืออุปกรณ์สิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ต้องการได้ รวมถึงการเปลี่ยนมาใช้ถุงกระดาษเพื่อทดแทนถุงพลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use Plastics) การปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้จากพลาสติกชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้งเป็นภาชนะแบบย่อยสลายได้ การเลือกใช้ภาชนะบรรจุอาหารแบบที่สามารถใช้งานซ้ำได้มาแทนภาชนะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง หรือการเลือกใช้ถุงพลาสติกคุณภาพสูงพิเศษ เพื่อให้สามารถนำถุงพลาสติกมาหมุนเวียนใช้ซ้ำได้ เช่น มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้ดำเนินโครงการ “สวนดุสิตเดลิเวอรี่” ภายใต้การดำเนินการดังกล่าวมหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงการจัดการขยะจากอาหารเดลิเวอรี่ เพื่อลดปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากขยะพลาสติก จึงได้เลือกใช้ถุงกระดาษเพื่อทดแทนถุงพลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง รวมทั้งให้ผู้สั่งอาหารสามารถระบุว่ารับหรือไม่รับบรรจุภัณฑ์หีบห่อและ

อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ ตลอดจนมีแนวทางในการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เป็นภาชนะแบบย่อยสลายได้ ภายใต้แนวคิดการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste Management) ด้วยหลักการ 3R ได้แก่ Reduce (ลดการใช้หรือใช้น้อยเท่าที่จำเป็น) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ Recycle (การแปรรูปมาใช้ใหม่) ในการจัดการของเสีย รวมทั้งนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้กับนักเรียน นักศึกษา และบุคลากรเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลง นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในโครงการ “เปลี่ยนพลาสติกเป็นบุญ” เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา บุคลากร ประชาชน และชุมชน โดยรอบมหาวิทยาลัยเข้าใจถึงความสำคัญของการคัดแยกขยะ การป้องกัน และแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตเพื่อคืนสมดุลให้กับธรรมชาติ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้ได้มากที่สุด

4. นายวิจารณ์ สิมานายา ผู้อำนวยการสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย กล่าวว่า การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้เกิดปัญหาขยะหลายประเภทเพิ่มขึ้น พบว่า ปริมาณขยะเศษอาหารหรือขยะเปียกถูกทิ้งปะปนมากับขยะทั่วไปมีปริมาณเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะขยะกลุ่มหน้ากากอนามัย หน้ากาก N95 ถุงมือทางการแพทย์ ถือเป็นขยะติดเชื้อ แต่เดิมขยะอันตรายเกิดในโรงพยาบาล และส่งไปทำลายที่เตาเผาอุณหภูมิสูงที่มีมาตรฐาน แต่ในช่วงการระบาดของโรค COVID-19 ประชาชนสวมใส่หน้ากากทุกวัน (ประชาชนทั้งประเทศ 70 ล้านคน ใช้หน้ากากอนามัยประมาณ 40 ล้านคน สร้างขยะเฉลี่ย 20 ล้านชิ้นต่อวัน) และมีการทิ้งปนกับขยะทั่วไป สร้างปัญหากับพนักงานเก็บขยะ ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค และอาจกลายเป็นบุคคลแพร่กระจายเชื้อโรคในวงกว้าง หากไม่ได้รับการดูแลในเรื่องดังกล่าวจะสร้างผลกระทบตามมา ดังนั้นในพื้นที่กรุงเทพมหานครควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยแยกขยะติดเชื้อใส่ถุงพลาสติกที่สามารถมองเห็นขยะด้านใน และกำหนดวันที่พนักงานจะมาเก็บขยะอันตรายทุกวันพุธ รวมถึงเพิ่มการจัดเก็บขยะอันตรายวันเว้นวันตามบ้านเรือนและตลาดเพื่อนำไปทำลายต่อไป นอกจากนี้ พนักงานเก็บขยะติดเชื้อต้องป้องกันตัวเองด้วยการสวมหน้ากากอนามัยและใส่ถุงมือให้ถูกหลักอนามัย โดยขอคำแนะนำการปฏิบัติจากโรงพยาบาลสาธารณสุขตำบล (รพ.สต.) เพื่อให้พนักงานเก็บขยะเหล่านี้ปลอดภัย ทั้งนี้ รัฐบาลมีการแจกหน้ากากอนามัยและเจลแอลกอฮอล์แล้ว อีกวิธีหนึ่งที่ช่วยป้องกันได้ คือ การแจกถุงพลาสติกสีแดงสำหรับใส่ขยะหน้ากากอนามัย หากสร้างระบบจัดการขยะติดเชื้อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ มีการจัดการขยะกลุ่มนี้อย่างถูกวิธี ทำให้ประชาชนพร้อมให้ความร่วมมือ สำหรับแนวทางลดขยะจากอาหารเดลิเวอรี่ทำได้หลายวิธี เช่น ร้านอาหารที่ให้บริการเดลิเวอรี่ไม่ควรบริการช้อนส้อมพลาสติกให้ลูกค้า เพราะจะเป็นการเพิ่มขยะพลาสติกโดยไม่จำเป็น เนื่องจากที่บ้านมีช้อนอยู่แล้ว ในระยะต่อไปต้องมองระบบจัดการขยะอาหารเดลิเวอรี่ เพราะธุรกิจประเภทนี้เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ จะสร้างขยะต่อวันมากขึ้น หลังวิกฤตการระบาดของโรค COVID-19 ต้องทำแนวทางร่วมกัน เช่น ร้านอาหารควรปรับเปลี่ยนการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือขยะเศษอาหารสามารถนำไปหมัก ทำปุ๋ยใช้เป็นสารบำรุงดิน เป็นต้น (ขยะจากโควิด-19 ชูวันนี้ รอจัดการวันหน้า, 2563)

ปัญหาขยะพลาสติกกลายเป็นปัญหาที่หลายประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ และมีแนวทางหรือมาตรการ หรือแนวคิดในการแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

ตัวอย่างประเทศที่แก้ปัญหาเรื่องขยะพลาสติก ได้แก่

1. ประเทศสิงคโปร์ ส่งเสริมการลดขยะพลาสติกจากธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี เพื่อลดปริมาณขยะพลาสติกที่เกิดจากบริการฟู้ดเดลิเวอรี เช่น ผู้ประกอบการ Food Panda ซึ่งเป็นผู้ให้บริการฟู้ดเดลิเวอรี ในประเทศสิงคโปร์เริ่มงดให้บริการชุดช้อนส้อมพลาสติกตั้งแต่ พ.ศ. 2560 ซึ่งสามารถช่วยลดขยะที่เกิดจากช้อนและส้อมพลาสติกได้ถึง 250,000 ชิ้น คิดเป็นมูลค่าถึง 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์

2. สาธารณรัฐเกาหลี ส่งเสริมการลดขยะพลาสติกจากธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี โดยภาครัฐมีนโยบายด้านการจัดการขยะจากบริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างเข้มแข็ง และทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่าง 3 ฝ่าย ได้แก่ รัฐบาลเกาหลีใต้ ผู้ให้บริการแอปพลิเคชัน และร้านอาหารที่เข้าร่วมในเครือข่ายฟู้ดเดลิเวอรี โดยงดใช้บรรจุภัณฑ์ที่ซ้อนกันสองชั้น งดให้บริการช้อนและส้อมพลาสติก ใช้กล่องกระดาษในการบรรจุอาหารแทนกล่องพลาสติก ใช้ถุงเก็บความเย็นที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ รวมถึงรณรงค์ให้ประชาชนชาวเกาหลีใต้คัดแยกขยะพลาสติกอย่างถูกวิธี

3. สหรัฐอเมริกา ใช้แนวคิดการให้บริการฟู้ดเดลิเวอรีแบบไร้ขยะ โดยนำภาชนะบรรจุอาหารแบบที่สามารถใช้งานซ้ำได้มาใช้แทนภาชนะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง เนื่องจากเมืองนิวยอร์กมีประกาศห้ามใช้กล่องพลาสติกโพลีสไตรีนแบบใช้แล้วทิ้งตั้งแต่ พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา โดยธุรกิจที่ฝ่าฝืนจะต้องจ่ายค่าปรับมากกว่า 1,000 เหรียญสหรัฐ ภาชนะของ Deliver Zero ผลิตจากโพลีโพรพิลีนซึ่งเป็นพลาสติกชนิดหนึ่งที่มีความทนทานสูง สามารถใช้งานซ้ำได้มากกว่า 1,000 ครั้ง ปราศจากพลาสติก BPA (Bisphenol A : เป็นสารเคมีที่พบในบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่ทำมาจากพลาสติก และเป็นสารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเกิดมะเร็งเต้านมและมะเร็งในต่อมลูกหมาก และส่งผลต่อความผิดปกติทางพันธุกรรมของเซลล์ในร่างกาย) จึงปลอดภัยสำหรับใช้กับเตาไมโครเวฟและเครื่องล้างจาน รวมถึงผ่านการรับรองจากมูลนิธิวิทยาศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกา (NSF International) โดย Deliver Zero ไม่คิดค่าธรรมเนียมเพิ่มสำหรับการสั่งอาหาร แต่ผู้บริโภคต้องจ่ายค่ามัดจำ (Deposit) จำนวน 2 เหรียญสหรัฐ ในแอปพลิเคชันของ Deliver Zero สำหรับค่าภาชนะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ และผู้บริโภคจะได้รับเงินมัดจำคืนเมื่อส่งคืนภาชนะภายใน 6 สัปดาห์ โดยสามารถส่งคืนได้ 2 ช่องทาง คือ 1) มอบให้พนักงานส่งอาหารในการสั่งอาหารครั้งถัดไป 2) นัดหมายเวลารับกล่องข้าวผ่านทางแอปพลิเคชันของ Deliver Zero ดังนั้น การให้บริการฟู้ดเดลิเวอรีแบบไร้ขยะอาจเป็นอีกหนึ่งทางเลือกหลังเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (กรณีการ ธรรมชาติของ, วิชสิณี วิบุลผลประเสริฐ, และ ประมณฑ์ กาญจนพิมพ์กุล, 2563)

4. ประเทศไทย คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างโรดแมปการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2562 ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนำเสนอ ซึ่งโรดแมปดังกล่าวตั้งเป้าหมายในการลดและเลิกใช้พลาสติกบางประเภทภายใน พ.ศ. 2562 จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ 1) พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม 2) พลาสติกผสมสารอ็อกโซ (OXO) และ 3) ไมโครบีดส์ (Microbead) ด้วยการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และใน พ.ศ. 2565 จะเลิกใช้พลาสติก 4 ชนิด ได้แก่ 1) ประเภทถุงพลาสติกหิ้วที่มีความหนาน้อยกว่า 36 ไมครอน 2) กล่องโฟมบรรจุอาหาร 3) แก้วพลาสติกแบบบางใช้ครั้งเดียว และ

4) หลอดพลาสติกที่มีข้อยกเว้นสำหรับใช้กับเด็ก คนชรา และผู้ป่วย ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่าจะสามารถลดปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องนำไปกำจัดได้ประมาณ 0.78 ล้านตัน/ปี ทำให้ประหยัดงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอยได้ประมาณ 3,900 ล้านบาท/ปี ซึ่งการคัดแยกและนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ใหม่จะช่วยประหยัดพื้นที่ฝังกลบได้ประมาณ 2,500 ไร่ สามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ และหากนำพลาสติกไปผลิตเป็นพลังงานจะก่อให้เกิดพลังงาน 1,830 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง หรือเป็นเชื้อเพลิงสำหรับโรงไฟฟ้าขนาด 230 เมกะวัตต์ หรือสามารถประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติในกระบวนการผลิต เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้วัตถุดิบใหม่ โดยประหยัดพลังงานได้ 43.6 ล้านล้านบีทียู หรือคิดเป็นน้ำมันดิบประมาณ 7.54 ล้านบาร์เรล คิดเป็นมูลค่าประมาณ 30,000 ล้านบาท โดยมีกลไกการจัดการตาม Roadmap ทั้งหมด 4 กลไก ได้แก่ 1) สร้างความรู้และความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินการ 2) รมรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ 3) ใช้เครื่องมือและกลไกที่เหมาะสม เช่น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทุกภาคส่วน การเร่งออกกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และ 4) จัดทำฐานข้อมูลขยะพลาสติกของประเทศ (roadmap การจัดการขยะพลาสติก สามารถลดปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องนำไปกำจัดได้ประมาณ 0.78 ล้านตัน/ปี, 2563)

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

ปัญหาเรื่องขยะพลาสติกกลายเป็นปัญหาที่หลายประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ เนื่องจากขยะพลาสติกก่อให้เกิดมลภาวะแพร่กระจายของสารพิษที่อยู่ในพลาสติกไปในอากาศ ปนเปื้อนในแหล่งน้ำ ดิน และอาหาร สร้างผลกระทบต่อมนุษย์ สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ และก่อให้เกิดปัญหาภาวะโลกร้อน ทำให้หลายประเทศทั่วโลกมีมาตรการหรือนโยบายเพื่อลดขยะพลาสติก โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ที่มีการใช้บริการสั่งสินค้าออนไลน์และบริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่มากขึ้น ทำให้เกิดขยะหลายประเภท เช่น ขยะมูลฝอยทั่วไป ขยะพลาสติก และขยะอันตราย เป็นต้น และประชาชนส่วนใหญ่ยังคงทิ้งขยะปะปนกันทำให้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น ความจำเป็นในการคัดแยกขยะจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงหลังการระบาดของโรค COVID-19 เพราะหากมีการคัดแยกขยะแต่ละประเภท จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากมาย เช่น ขยะมูลฝอยทั่วไปหรือเศษอาหารสามารถนำไปหมักทำปุ๋ยใช้เป็นสารบำรุงดิน และขยะพลาสติกนำไปแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือเป็นเชื้อเพลิงด้านพลังงาน ถือว่าเป็นการลดการใช้ทรัพยากรอีกวิธีหนึ่งตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ดังนั้น ภาครัฐต้องดำเนินการตามโรดแมปการจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 อย่างเคร่งครัด และสร้างระบบการบริหารจัดการขยะแต่ละประเภทอย่างเป็นระบบ รวมถึงกำกับดูแลการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (Single-use plastics) และมีมาตรการจูงใจเพื่อขยายตลาดสินค้าบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมให้แข่งขันได้กับตลาดสินค้าทั่วไป กล่าวคือ ราคาสินค้าต้องไม่แพงและหาซื้อได้สะดวก เพื่อให้คนไทยหันมาใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการหรือนโยบายด้านการจัดการขยะพลาสติกเพื่อขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและครอบคลุม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สิ่งสำคัญ คือ หากทุกภาคส่วนยังละเลยหรือขาดการตระหนักรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะและไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม ขยะพลาสติกจะยังคงเป็นปัญหาและเป็นภาระให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องแก้ไขต่อไป

บรรณานุกรม

- กรณีการ์ ธรรมพานิชวงศ์, วิชสิณี วิบุลผลประเสริฐ, และ ประมณฑ์ กาญจนพิมพ์กุล. (2563). ขยะพลาสติกจากฟู้ดเดลิเวอรี่: อิ่มท้องอย่างไร โดยไม่กระทบสิ่งแวดล้อมในช่วงล็อกดาวน์โควิด-19. สืบค้น 18 กันยายน 2563 จาก <https://tdri.or.th/2020/05/plastic-waste-from-food-delivery-services-in-covid-19-lockdown/>
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ (2562). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2562. สืบค้น 18 กันยายน 2563 จาก http://www.pcd.go.th/file/Thailand_Pollution_%20Report_2019_Thai.pdf
- การจัดการขยะ “จากอาหารเดลิเวอรี่”. (ม.ป.ป.). สืบค้น 18 กันยายน 2563 จาก <https://delivery.dusit.ac.th/booklet/480>
- ขยะจากโควิด-19 ชุกวันนี้ รอจัดการวันหน้า. (2563). สืบค้น 16 กันยายน 2563 จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/63072>
- ขยะพลาสติกจากฟู้ดเดลิเวอรี่: อิ่มท้องอย่างไร โดยไม่กระทบสิ่งแวดล้อมในช่วงล็อกดาวน์โควิด-19. (2563). สืบค้น 1 ตุลาคม 2563 จาก <https://tdri.or.th/2020/05/plastic-waste-from-food-delivery-services-in-covid-19-lockdown/>
- ขยะพลาสติกพุ่ง 60% ช่วงโควิด-19. (2563). สืบค้น 16 กันยายน 2563 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1854356>
- โควิด 19 : สถานการณ์ขยะในกรุงเทพฯ เป็นอย่างไรในช่วงล็อกดาวน์. (2563). สืบค้น 15 กันยายน 2563 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-52817608>
- ภัยอันตรายจากขยะพลาสติก. (ม.ป.ป.). สืบค้น 16 กันยายน 2563 จาก <http://www.bioformthailand.com/TH/environment/ภาษาไทย-ภัยอันตรายจากข/roadmap>
- การจัดการขยะพลาสติก สามารถลดปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องนำไปกำจัดได้ประมาณ 0.78 ล้านตัน/ปี. (2563). สืบค้น 18 กันยายน 2563 จาก <https://www.testtech.co.th/th/news/25>